

אקטואליה

חודש כסלו תשע"ה, מאת הרב דוד גרינוולד
מס' 187

הנרות הללו קדש הם – מדוע?

בימי הבית השני לאחר השלטון הפרסי, עלה על במת ההסטוריה אלכסנדר מוקדון וכבש את כל העולם. כולל גם את ארץ ישראל, אך לא היה בזה כדי לפגוע בעם ישראל לא פיסית ולא רוחנית שכן חופש הדת שאפיין את הכבוש הפרסי הקודם המשיך להתקיים גם בשלטון היווני. בסופו של תהליך נמסרה ארץ ישראל לידי אנטיוכוס אפיפנס. מכל מיני סיבות שנבעו מצרכים שונים של משפחתו הוא ממנה לכהן גדול את יסון לאחר שהדיח את אחיו. יסון אמנם היה מתיוון, אבל עדיין נשאר השקט היחסי ברחוב היהודי. בהמשך בונה אנטיוכוס אולם ספורט גדול לאחד האלים בירושלים ובו עוסקים בתרבות הגוף. רבים מצעירי ישראל מתפתים ונמשכים לתרבות זו. ועדיין נשמר השקט בקהילה היהודית. בהמשך הופך אנטיוכוס את ירושלים לעיר יוונית ומסב את שמה לאנטיוכיה, אעפ"י שצעד זה בעל משמעות – עדיין לא מתעורר העם היהודי לפעולה. אח"כ מודח יסון ומתמנה במקומו מנלאוס שכלל אינו כהן, ועדיין שקט. אכן כששודד אנטיוכוס את אוצרות המקדש ישנה התעוררות מסוימת – אבל אינה באה לידי ביטוי מעשי. המתיחות בין העם לבין אנטיוכוס גוברת, וכשהשליט נעדר לזמן מה העם מדיח את מנלאוס ומחזיר את יסון לכהונה הגדולה. מתפתח עימות קשה שבשיאו נטבחים עשרות אלפי יהודים בירושלים ורבים אחרת הולכים לשבי. אנטיוכוס מקים מצודה גדולה סמוך לביהמ"ק ומעמיד בה חיל מצב יוני גדול וחזק. בשלב זה חופש הדת הוא מלא והעם ממשיך בשגרת חייו היהודית באין מפריע. רק כאשר אנטיוכוס גוזר גזירות דתיות המונעות מן העם את קיום תרבותו הדתית, איסור לשמור שבת, איסור ברית מילה, איסור לימוד תורה ואיסור קידוש החדש וכפיה לאכול בשר חזיר – קם העם היהודי במסירות נפש ויוצא למאבק. לא על חייו הפיזיים כי אם על יהדותו. יהודה המכבי יחד עם אחיו מקים צבא שמצליח להביס את הצבא היווני האדיר, והמרד נמשך כשלושים שנה כשכבר בראשיתו משוחרר הר הבית והעיר ירושלים, ביהמ"ק משוקם, פסילי אלהיהם של היוונים מפונים מן המקום הקדוש, ואז מתרחש נס חנוכה. ומאז מציינים אנו את כ"ה בכסלו כראשיתו של חג החנוכה על נס פך השמן חנוכה המזבח והנצחון המפואר. על שום מה ממתיקים אנו את הסופגנייה בריבה בתוכה ובאבקת סוכר על פניה, כיוון שהטעם שנשאר מאותם ימים דורש המתקה.

שהרי "חזרה מלכות לישראל יתר על מאתיים שנה עד החורבן השני "כפי שאומר הרמב"ם. אבל אותה מלכות הייתה גרועה מושחתת וחלשה. הייתה נתונה לחסות רומאית, מסוכסכת פנימה, רוויה בשנאת חינם, וכולה רקב רוחני. ומה נשאר ממנה? האם אפשר לומר שתרבותנו נצחה את זו היוונית. מה פתאום, היא צצה ומופיעה במערב כשהיא פושטת ולובשת צורה לפי הזמן והמקום.

הקושיא הגדולה על ההתרחשות של הספור היא מדוע נלחמו היוונים דוקא בדת היהודית ולא בדתות האחרות. נכון אמנם שהיה מקובל באותם זמנים, שכל אומה המנצחת את יריבתה, הניצחון נזקף לזכותו של האל של המנצחים, והאומה המובסת מקבלת על עצמה את אלוהותו של האל המנצח, אך בכל זאת היוונים לא עשו דבר כדי שהדת שלהם תתקבל על המנצחים, בניגוד מוחלט למה שארע כאן בארץ ביחס לעם היהודי, והתופעה בהחלט דורשת הסבר.

לאן עלינו לפנות כדי לקבל תשובות לשאלותינו והסבר לתמיהתנו. ההיסטוריה אינה נותנת הסבר, היא רק רצף של אירועים, שההסטוריון מחליט לפרשם על פי דעתו המושפעת מאירועים אחרים שאירעו במקומות שונים בזמנים אחרים כשהקשר בין הדברים נמצא אך במוחו הקודח ואינו מחויב המציאות.

הרב קוק היה כותב את המלה הסתוריה ב-ת', כדי לומר שהאירועים הם קצה קרחון מגולה, אך ישנו רובד עמוק הנסתר מעינינו, ששם מצוי ההסבר לאירועים ולקשר בניהם.

כל מי שקורא או שומע חדשות באמצעי התקשורת מודע לכך שמדובר בתערובת של מידע ופרשנות שקשה מאד לעשות ביניהם הפרדה. זה מתחיל בעצם ההתייחסות או התעלמות מן המידע, אח"כ במקומו של המידע בדף החדשות וזה מסתיים בפרטי פרטים קטנים כאלה ואחרים ובדיוק במידה זו ובאופן זה יש להתייחס להסתוריה.

נכון אמנם שישנם ספרים המתארים את התקופה באמינות יחסית גבוהה, אבל עלינו לזכור שספרים אלו אינם שייכים לתנ"ך, אלא חיצוניים לו. יש להם חשיבות רבה אבל אינם קדושים.

ועלינו לפנות א"כ למקורות תורניים כדי לקבל את ההסברים שיניחו את דעתנו על מה ולמה עלינו לציין ימים אלה כקדושים בלוח השנה העברי ומה המטען הרוחני שהם נושאים אתם וטוענים אותנו בו, לימי השנה כולם.

עדכון שמיטה

בחודש הקרוב כסלו, באמצעותנו, נמצא גם בצל בקדושת שביעית בחנויות. בהתחלת החודש הקישוא, הקולורבי, המלפפון, עלי הסלק ותרמילי השעועית עלולים להיות אסורים באסור ספיחין.

בהמשך גם המלון, הבצל ירוק הכוסבר והכרוב הסיני.
מאמצע החודש גם התרד השומר והשמיר.
בהמשך גם הכרוב והסלק האדום.
ובסופו – גם הצנון והלפת.
וע"כ נצרוך את התוצרת הנ"ל רק בחנויות המושגחות ע"י רבנויות מקומיות.